

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBÜL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Fűvészkert utca 1080.</p>
--	---	--

Püspöki látogatás Szegedre és Szeged vidékére.

Nem könnyű dologra vállalkozom, sőt valósággal nehéz munkához kezdek, ha főt. Révész Bálint püspök urnak Szegedre és Szeged vidékére tett látogatását akarom leírni. Nem szeretnék száraz referátát adni az egy hétre terjedt szép utról, hiszen olyan sok remek mozzanat volt abban, a mi festő ecsetére, költő tollára méltó tárgy volna, — de hát én sem festő, sem költő nem vagyok s megbízatásomhoz, kész örömmel magamra vállalt kötelességemhez hiven teljes tárgyilagossággal akarom leírni az átélt szép hétnek eseményeit. De nehéz dolog tárgyilagosan írni akkor, ha olyan időre kell visszazállanunk, a melyben teljes egy héten át szives jó barátok, ujonnan szerzett kedves ösmerősök körében volt elfoglalva, volt lebilincselve szívének és lelkünk; nehéz dolog írni, ha a nemes, a tiszta vendégszeretet lakomáinak zaja, a hallott szép toasztok egész özöne még mindig füleinkben zug s ha az édes visszaemlékezés nagyon sok szép mozzanatot elevenítve fel, a krónikás alig tudja, hogy mit legérdemesebb abból a jövőre számára megörökíteni. — A kik velem együtt élték át ama szép napokat, azok az általam leírandókkal nem fognak megelégedve lenni, mert száraznak találják leírásomat; a kik általam, vagyis festeni nem tudó tollam után ismerik meg a Szegeden és a Szeged vidékén lefolyt ünnepélyességeket, azokat meg kérem, hogy öltöztessék költői ruhába az általam leírandó dolgokat, ékítsék föl azokat képzeletök gazdagságával fényesen tündöklő színekbe s akkor járnak egyedül közel a megtörtént valóhoz. Ismételve mondom, szeretném elkölcsonözni annak az írónőnek esztét, szívet és pennáját, kiről azt mondá egy ismertetője, hogy harmatba mártott kristálypennával ezüst papirosra irt s porzól a pillangók szárnyának himporát használta. De mert ezt nem tudom megtenni, jó emlékeimet úgy igyekszem papírra tenni, hogy áradozó ne legyek, de hideg se maradjak.

E lap nagy szerkesztője, mint egyházkerületi főjegyző kísérte volna természetesen főt. püspök urat egyházlátogatási utjában, de ő nem mehetvén, nekem jutott a kiváló szerencse, hogy főpásztorunk oldala mellett utazhattam és láthattam mindent. Május hó 23-án indultunk utunkra s Csabán csatlakozott hozzánk a békésbányai egyházmegye kitünő esperestje, nagy. Szabó János ur, ki azonnal szives utmutatónk, biztos kalauzunk, kedves jó gaz-

dánk volt az ő maga nagy és gazdag országában. Ugyanazon napon H.-M.-Vásárhelyre érkeztünk, hol nt. Szeremley Sámuel lelkész ur vezetése alatt többen szives vendéglátással várták főt. püspökünket. — Másnap közösen 5-6 látogatást tevén s nt. Szeremley Sámuel lelkész ur jó ételekben gazdag asztalánál kellemes társaságban ebédelvén, délután vasutra ültünk s rövid utazás után beértünk nem a régi híros Szögedébe, hanem a hullámsírból kikelt királyi Szegedre. — Ez órában kezdődtek a tulajdonképeni ünnepélyességek, melyeknek hü leírását úgy könnyítem meg magamnak, hogy — a mennyire lehet — abstrahálok azokat rendezőiktől, a bennök részt vett egyénektől s ezekről majd később szólok, — mert szólanom kell okvetetlenül.

A szegedi indóháznál nagy küldöttség várt főt. püspök urra, melynek nevében, érzelemtől áthatott hangon az egyházköztség érdemes lelkésze, tiszt. Varga Pál ur üdvözölte a megérkezett főpásztort, ki feleletében az agg Simeonhoz hasonlítván magát, örömet fejezte ki a fölött, hogy még egyszer s épen ilyen ünnepélyes alkalommal, az ujonnan épült református templom beavatása alkalmával meglátogathatja Szegedet. Hosszu fogatsor élén nagyságos Balogh János kir. közjegyző, királyi tanácsos és a szegedi egyházköztség nagyérdemű főgondnokának négyes fogatán vonultunk be az épülő szép városba és itten az említett királyi tanácsos ur szép házába, mely Szeged egyik legszebb pontján, a legszebb épületek közé tartozik s ott, egy kitünő család körében s mindig nagy társaságban élveztük napokon át a legnemesebb vendégszeretetnek áldásos melegét. Na de erről később!

Alig hogy kipihente magát főt. püspök ur, meglátogatta az ujonnan épült s másnap beavatandó új templomot, mely goth modorban épülve, színes ablaküvegeivel, tisztaságával, keresetlen, természetes csínosságával kedvesen meglepő hatást gyakorol a látogatóra. Jó akusztikájával istentiszteleti célra kiválóan alkalmas épület s 400 ember kényelmes helyet talál benne. E templomocskáról mondá, mint Szegeden toasztban is hallottuk, fölséges királyunk, hogy az szép... de nem szép, hanem a szépnél is szebb.

Május 25-dike ünnepnap volt a szegedi ev. ref. egyházközségre, sőt — nagynevű, magas állásu emberek után mondó — ünnepnap volt az Szegedre és azon ünnepnap az utána következővel együtt magyar nemzeti ünnepek napjai voltak. Nagy szavak ezek, de mi néhány százan,

kik azokban részt vettünk, úgy láttuk, úgy hallottuk, úgy tapasztaltuk ezt. Megpróbálom demonstrálni is.

A templombeavatás volt természetesen az első nap főünnepélye, mely a maga lényegében, t. i. énekeiben, imádságaiban, predikációjában, sákramentális és vallás-egyházi teendőiben gyönyörűen folyt le, bár a mi puritán kálvinista szemünket mindenesetre bántotta az a sok sürgésforgás, ajtónyitogatás, a melyről meg senki sem tehetett, mert az ilyen alkalommal nem is lehet másként.

Kevés magyarországi református templom láthatott még olyan fényes közönséget, a milyen ekkor a mi szegedi kis templomunkban egybegyűlt, állásra, hitre és vallásfelekezeti különbségre való tekintet nélkül. Ott volt a szegedi gróf, Tisza Lajos, ki gróf Ráday Gedeonnal számokra külön készített székekben ültek; báró Fejérváry Géza honvédelmi államtitkár, Görgey Kornél altábornagy, Georgievics dandárnok, e hárman tábornoki diszruhában; ott voltak Kállay Albert főispán, báró Gerliczy Ferencz, Pálffy Ferencz polgármester a tanácscsal, Lechner Lajos miniszteri tanácsos, Horváth Gyula kormánybiztos, Nagy György jószágigazgató, Bieberauer Tivadar, a budapesti német református egyház e lelkesen buzgó világi férfia, mint azon egyház küldötte és még több világi kitűnőség. Örömmel láttuk ott a Szegeden oly nagy hatalmu kath. klérus több nagynevű tagját, köztük Szeged ősz prépostját Kremminger Antalt, Fehér Ipoly tankerületi főigazgatót, Magyar Gábor igazgató tanárt; azután Szeged országghírű főrabbi-ját, Löw Immánuel; Thomay József szegedi ág. evang. lelkészt; Herczeg Mihály egyetemi tanárt; majd a mi ev. ref. lelkészi státusunkra térve át, mindenekelőtt Szász Károlyt, kit — jól tudom — előbb kellett volna említenem, de a ki református papi süvegével, palástjával anyyira a mienknek vallotta magát, hogy bizton a mi lelkészeink közé tehetem őt elsőnek; ott láttuk tehát Szász Károlyt úgy is, mint a magyarországi ev. ref. lelkészi stáushoz tartozó egyént, de egyszersmind úgy is, mint a ki ezen templomszentelési ünnepélyen Magyarország vallás- és közoktatásügyi minisztere, Trefort Ágoston képviselőjében jelent meg, — a mit mi rendkívül fontos dolognak tartottunk. Ott voltak még Szász Domokos, Szeremley Sámuel, Miklovicz Bálint, Tatár János, mindannyian ismert nevű egyházi férfiak és nagyon természetesen főt. püspök ural együtt az ő kíséretében oda utazott Szabó János esperest és e sorok írója.

A templombeavatási szertartás egy, a mi ritusunkban meglehetősen szokatlan ténynyel, a templom kulcsának a püspök kezébe átadásával kezdődött meg. Balogh János főgondnok nevezetesen a lelkésznek fehér ruhába öltözött leánykája által fehér atlatsz párnán tartott templomkulcsot a következő szép beszéd kíséretében átnyújtotta a püspöknek: „Főtiszteletű és nagyságos püspök és kir. tanácsos ur! Mélyen tisztelt gyülekezet!

Közülünk bizonyosan mindenki emlékezik az 1879-iki ádáz árvizveszélyre, mely kevés kivétellel elűzött bennünket városunkból.

Elszédeltünk s közülünk sokan voltak, kik ősi tűzhe-lyeikről végképen lemondottak; nem találtunk helyet, melyben együtt imádkozhattunk volna visszatérhetésünkért.

Azonban a jó Isten bölcs intézkedéséből, a mi hatalmas,

bölcs és népeit szerető felséges királyunk „legyen“ szavára, bölcs kormányának üdvös intézkedései s végre az egész világ népének rokonszenve visszaadták az ősi tűzhelyeket, nemcsak, hanem lehetővé tették, hogy a szétszóródva voltak, építhessünk szent hajlékot, melyben együttesen imádkozhassunk királyunkért, hazánkért, városunkért, egyházunkért.

Ime, itt van ennek bizonyosága: e szép templom, melyben együtt énekelhetünk s imádkozhatunk.

En, mint ez egyházközségnek főgondnoka, az Isten dicsőségére épült e szent hajléknak kulcsát — áldást és hálaérzetet nyilvánítva mindazok részére, a kik tehetségök szerint az eddigi szükséglet fődözéséhez hozzájárultak — azzal a kéréssel adom át nagyságodnak, hogy mint az egyházkerületnek egyházi feje, rendelkezék ezzel úgy, hogy annál fogva a szokásos isteni tisztelet ezuttal megkezdethessék.

Annak a meleg óhajtasomnak kíséretében adom át továbbá, miként a jó Isten engedje meg nagyságodnak, hogy a mai napon e szentegyházban teljesítendő vallási cselekményéhez hasonlóknak teljesíthetésére a jó Isten még hosszú és boldog életet adjon.

Végre pedig azzal a lángoló imával adom át a kulcsot, hogy e szent ház az idők végeig olyan erős legyen, mint ma, s hogy a közerkölcsiség fejlesztésének fokozatosan mindig bővebb és bővebb forrása legyen.“

A püspök átvevén a kulcsot, visszanyújtotta azt a főgondnok kezébe fenkölt szellemű szavakkal. Megáldotta Istennek újházát és azon hó óhajtasát fejezte ki, hogy legyen az az isteni félelemnek, a hazaszeretnek, az emberbaráti szeretetnek, a szabadságnak háza. E jelképes átadásra a templom meg lett nyitva s a gyülekezet a pillanat magasztosossága által meghatottan fölállott és megzendült a szent falak közt a hivek ajkain az első ének:

„Im bėjöttünk nagy örömmel
Felséges Isten!“

A gyülekezet és a h.-m.-vásárhelyi ref. tanítók ének-karának éneke után főt. püspök ur fölment a kathedrába s melegen érző szívének lángoló szeretetével mondott egy szónoki szépségben gazdag, a hit buzgalmától áthatott imádságot, melynek végén „az én orcámat nem látjátok többé“ szavakkal elbúcsuzván a főpap szegedi hiveitől, többeknek szemében kinnült a könyecsepp gyémántja, — hogyne, hiszen az imádkozó főpap nem csak tudta, de szívében érezte is ama mondás igazságát: „si vis me flere, dolendum est primum ipsi tibi“.

Ismét énekek következvén, ezek elhangzása után Szabó János esperest lépett szószékre s Aggeus 2, 9. mint templombeavatásnál kiválóan alkalmas textus alapján felmutatta a templomnak ama belső dicsőségét, mely méltó annak rendeltetéséhez és méltó a keresztyéni öntudathoz, hogy megismertesse ekként azt a mradandó örök dicsőséget, mely nagyobb, felségesebb minden külső dicsőségnél s beszélt először az emberi kezek által alkotott templomról s másodsor a lelki templomról, a szenteknek egységéről. A gyülekezet magas értelmi niveaujára tekintettel készített fenséges szárnyalású beszéd, a finoman művészi előadási modor, a tisztán csengő hang, — egyszóval az egész előadásnak nemes harmoniája Szabó esperest ajkaihoz és lelke gondolataihoz bilincselte a nagy hallgatóság minden egyes tagjának szemét és lelkét. Ugya nezen időben kinn a templom

udvarán Garzó Gyula gyomai lelkész predikált mintegy 2000 főből álló hallgatóságnak, Zsolt. 118, 24—26. alapján azon kérdésre adván feleletet: miben lesz áldottá az a vigasság, mely méltó e templomszentelési örömnaphoz? s azt felelvén a szöveg alapján: abban 1. ha az Urat valljuk megtartónknak, 2. ha az Urától kérjük a jó előmenetelt, 3. ha az Urnak küldötteiben az ég szerelmét fogadjuk, 4. ha az Ur házanépét áldással köszöntjük. E predikációból csak igen kicsiny részt hallhattam, de szem- és fültanuk bizonyossága szerint a nagy szónoki erővel előadott beszéd teljesen lekötötte a hallgatóság figyelmét.

Benn a templomban elvégződven Szabó esperest egyházi beszéde, éneklés után következett volna egy gyermek megkereszteltetése Szeremley Sámuel h.-m.-vásárhelyi lelkész által. Ez azonban azon nagyon egyszerű okból elmaradt, mert nem volt keresztelni való gyermek, illetőleg ha volt is, nem hozták azt fel a templomba. De semmi sem akadályozta második sákramentomunk az urvacsora kiosztását, melyet Miklovicz Bálint h.-m.-vásárhelyi és Varga Pál szegedi lelkészek végeztek, az előbbi szép alkalomszerű agendát tartván a konfirmált s mostelőször urvacsorázó ifju egyháztagnakhoz és az egész gyülekezethez. Elsőben a gyermekek részesültek a szent jegyekben; egy második asztalkört mi lelkészek képeztünk Révész Bálinttal és Szász Károlylyal élünkön; majd Tisza Lajos és Ráday Gedeon grófok vezetése alatt a szegedi egyháztanács tagjai jelentek meg az urasztalánál s végül a nők urvacsoráztak.

E sákramentomi szertartás bevégezte után Szász Domokos esketett össze egy ifju párt, szép beszédét a nála megszokott erős pathosszal adván elő. Az egész isteni tiszteleti ünnepélyt pedig Varga Pál szegedi lelkésznek keresetlenül nemes hangu imádsága zárta be.

Az ünnepélyt követő bankettéről, a másnapi ásothalmi, most már királyhalmi királyszobor leleplezési ünnepélyéről már csak röviden írhatok, tekintettel e lap egyházas komoly jellemére; de mégis irnom kell azokról valamit.

A mit a templomban oly örömmel láthatánk, a banketten ujjlag jólesőleg tapasztalhattuk, nevezetesen azt a nemes szeretetet, azt a testvéries egyetértést, mely a nagy Szeged különböző felekezeteinek férfait összeköti. Valóban a legtöbb esetben azt hihettük, hogy mindannyian a mi hitünk sorsosai azok, a kik között ültünk; azt meg kivétel nélkül mindig úgy láttuk, hogy Szeged városának minden felekezeti lelkésze és intelligentiája magáévá teszi a kis református gyülekezet ünnepélyét. A 25—30 toasztból elég legyen csak annyit említeni föl, hogy hódoló tisztelettel állva hallgattuk püspökünk toasztját, melyet ő a királyért s az uralkodó családért mondott; lelkesített Tisza Lajos grófnak szép felköszöntője, melyben ő a szegedi felekezetek között fennálló egyetértésre üritett poharat; melegített Lów Immanuelnek, Szeged kitünő lelkü, nemes gondolkodású főrabbijának az ünnepélyen fungált lelkészeinkre szónoki vervevel előadott szép toasztja s örvendező lelkesedéssel hallgattuk Szász Károlynak költőileg szép toasztját, melylyel a kultusz miniszter nevében éltette a szegedi református egyházat. E momentum magasította fel ama kis körre szánt ünnepélyt az ország, illetőleg mindenestre a magyar prot. egyház emlékezést érdemlő örömnepélyévé. Nevezetes mozzanat volt ez a római katolicismus amaz erős bástyájának, Szegednek falain belül s ha a

miniszteri küldött szép toasztjának szavai egyformán meleg lelkesedésre gyújtottak azon társaságban mindenkit, bizony a testvéri szeretet közösségének lélekemelő ünnepélyét ültük mi ott, a Tisza-parti szép Szeged városban.

Költői toll kellene kezembe, ha le akarnám írni a királyszobor leleplezésének gyönyörűen sikerült ünnepélyét a szegedi tanyák közt, hol láttam, mily becsület-, mily tisztességtudással tudnak éreklőzni a nép romlatlan gyermekei az értelmileg, vagy állásilag felettök állókkal s ezek között nagy hatalmu kegyelmes urakkal. Szép leírást lehetne adni a feldiszitett külön vonatról, mely Horgosig szállított el minket; a beláthatatlan hosszú kocsisorról, mely Szeged tanyái közt a királyhalmi iskola felé vonult; az alsó-tanyai lovasbandérium s a városi lovas polgárőrség festői szép sergéről, melyek büszkén vágattak az első kocsit, Tisza Lajos gróf kocsija s tulajdonképen a végeláthatatlan kocsisor előtt. Szeretném leírni a fényes képet, mely a király által meglátogatott tanyai iskola egyszerű udvarán a még elleplezett királyszobor tövében gyönyörűen harmonikus disharmoniában fejlett ki szemeink előtt, hol római katolikus püspök mellett a mi református püspökünket, a szegedi gróf mellett altábornagyot es tábornokokat, különféle vallásu lelkészeket, a legkülönbözőbb állásu világi urakat, a nép fiait, férfiakat és nőket, felnőtteket és gyermekeket láttunk vidám beszélgetésbe merülve, a történeteket érdeklődve várva állani. Az ünnepélyest aktust Németh József temesvári fölszentelt püspök teljes díszben végzett misével kezdte meg, melynek folyamán lélekemelő látvány volt, a mint mi protestáns vendégek is, önkénytelen ihlettől indítva, együtténekeltük a mi testvéreinkkel a „Tartsd meg Isten a királyt“ szép római katolikus egyházi ének refrainjeit. Egy sziv és egy értelem lakozott ottan mi bennünk. Az ünnepélynek magasan kiemelkedő fénypontját Ivánkovich János főrealiskolai vallástanár ünnepi beszéde képezte, melynek végső szavaira lehullott a szobrot eltakaró lepel. Sok szép beszédet volt már szerencsém hallani, de kevés tett még rám oly mély benyomást, mint ez a remek gondolatokban gazdag, király- és hazaszeretettől hevülő, először keresetlenül egyszerű, de mindinkább emelkedő szónoki hévvel előadott, magasztos szép beszéd, melyről mindenki a legteljesebb elismeréssel beszélt. Érdemes volna fölvenni a mi lapunkba is az egészet mert részleteket kár volna szedni belőle. A vasból készült s szépen bronzírozott királyi mellszoborról lehullván a lepel, Pálffy Antal tanyai kapitány tartott még egy, a magyar köznép józan, tiszta gondolkodására valló, — igazán népies zamatu beszédet, melyet újra érdemes volna bővebben jellemeznem. Hogy a leleplezés után mily emelkedett érzelmek között s mily vidám kedvben ültünk szép bankettet, hogyan áradoztak itten a szépnél szebb toasztok, hogy milyen volt a jókedvü, de minden mozzanatában szolid népünnep, hogyan tértünk vissza ugyanazon uton az elhagyott Szegedre stb. stb. mindezeknek elgondolását olvasóimra bízom.

Mindnyájunknak, kik az egyházi ügyek iránt érdeklődünk, rendkívül jól esett Szeged népének főtiszt. püspökünkkel szemben tanúsított magaviselete s úgy vagyunk meggyőződve, hogy az ő ottani megjelenésének, látogatásának meglesz a szegedi ev.ref. egyház felvirágzására a maga jótékony, áldott hatása. Jól esett látnunk, mint buzgólkodtak a világiak a templombeavatási ünnepély jólsikerülése érde-

kében s e világiak között lehetetlen meg nem emlékeznünk Kalmár István ügyvéd barátunkról, ezen én régi jó tanuló-társamról, ki mint presbyter a rendező bizottság élén állva, fáradhatatlanul működött, hogy mindenek ékesen és szép renddel folyjanak.

De a legnagyobb elismerés koszoruját mindenesetre mégis nagyságos Balogh János királyi tanácsos ur, az egyház nemes buzgalma főgondnokának fejére kell föltennünk, kinek szives barátságú tűzhelyénél oly sokan élveztek a legnemesebb, a legtisztább vendégszeretetet melegét. Az ő szép háza volt az idegen vendégek találkozó helye; az ő barátsága volt az, mi szívünket Szegedhez kapcsolta; az ő művelt lelkü s áldott jóságú feleségének meleg kedélye volt az, mi a nap melegét pótolta Szegeden s kedves családjának, főként szép leányának, Irén kisasszonynak kedvessége feledtette el Szegeden mi velünk az ottani napoknak nem közönséges fáradalmait.

Valóban ünnepnapokat éltünk a rajongó szeretettel, a hálás tisztelettel körülvett Tisza Lajos gróf tiszteletére szépen fellobogózt Szeged városában s kegyeletes megemlékezéssel őrizzük szívünk legszentebb emlékei között az ottan töltött drága szép napokat.

(Vége következik.)

Csiky Lajos.

A protestánsok és a középiskola törvény.

Sokan állítják, hogy a protestáns egyház a középiskolai országos törvény életbe lépése folytán, az állammal szemben igen lényeges jogait veszítette el, s hogy általában e törvény a prot. egyháznak inkább kárt, mint hasznot okozott, és fog kivált jövőben okozni.

Én csekély nézetem szerint megfordítva látom a dolgot több okok miatt. Mert:

Először is mi az állam intentioja a középiskolai törvényen? — Röviden nem más mint az, hogy a magyar államban levő összes középiskolák megfeleljenek azon követelményeknek, melyeket tőlök a jelen idők szelleme, előhaladottsága s a haza jól felfogott érdeke méltán megkíván.

Az 1848-al, még inkább az 1867-el beállott alkotmányos korszakkal, nálunk is minden téren nagy átalakítások, egészen új eszmeáramlatok indultak meg és kellett is hogy meginduljanak, a melyek elől sem egyeseknek, annyival inkább felekezeteknek, a mult idők kétségen kívül nagyfontosságú sánczai mögé vonulni egyáltalában nem czélszerű dolog leendett volna.

Azt pedig — bármily forrón szeressük is egyházunkat és annak minden intézményeit — egyáltalában nem lehet tagadnunk, hogy középiskoláink közül ha nem mind is, de igen sok épen nem volt képes az újabb kor követelményeinek megfelelni; s az állam e nemű intézeteivel a versenyt teljes mértékben kiállani; és ennek hova-tovább az leendett volna sajnos következménye, hogy a mi iskoláink nagyon messze elmaradtak volna azon színvonalról, a melyre hazánk más e nemű intézetei emelkedtek.

És midőn most a törvény bizonyos minimumot megkíván a felekezeti iskoláktól is, mind a tanárok képessége, mind a tantárgyak tanítása körül, hogy ez által azok lehető

egy színvonalon álljanak a többi iskolákkal, midőn tehát ez által mindenesetre iskoláink emelkedését czélozza: ezen intézkedését sem szabad talán egészen kifogásolnunk.

Igen ám! csak oly széleskörű felügyeletet, ellenőrzést ne gyakorolhatna az állam iskoláink felett, csak a miniszteri biztos kiküldetése az érettségi vizsgákra, csak a tanárképesítés s tantárgyak meghatározása stb. ne lennének törvénybe iktatva; ez az ellenvetés hangzik a prot. autonómia buzgó öreitől, támaszkodva az 179°/₁. XXVI. t. cz. 5-ik pontjára.

Ha azon korban s azon kornak körülményei között élnénk, midőn az idézett t. cz. létrejött: tökéletesen alapos és méltó volna e részben minden feltékenység és ellenállás. Csakhogy ne feledjük el e tekintetben sem a megváltozott viszonyokat. Más volt a független császári kormány és más ismét a felelős nemzeti kormány. A mitől félhetett az egyház abban az időben — az elnyomathatástól, ma már nincs oka ilyesmitől félni. A magyar hazának, mely maga saját kebeléből választja az állam kormányán ülő férfiakat: épen úgy édes gyermekei s polgárai a protestánsok, mint bárki más. Mert hogy az állami élet számtalan intézményeiben, a legfelsőbbeken is mily befolyást gyakorolnak és mily tért foglalnak el a protestánsok mai napság, arról bárki is örömmel győződhetik meg. Hiszen ma már csak nem lehet attól félni egyházunknak, hogy az állam részéről oly jogai vétetnének el, s szabadságában úgy korlátoztatnék, hogy az neki ártalmára s kisebbségére történnék.

Nem lehet azt feltenni, hogy bármely kormány is arra vetemednék, hogy a prot. autonómiának azt a várát, melyben maga az állam is oly sokszor nyert győzedelmet idegen támadások ellen — lerontani; s hogy azon terebélyes fának leveleit — melyek a szabadság hős bajnokainak véréből tápláltatva, ő neki magának is oly sokszor nyújtottak menedéket — hogy azt leszakgatni törekednék annyira, hogy az által saját fiai egy részének veszedelmet okozhatna, önmagának pedig épen ennél fogva semmi hasznot nem tehetne.

De ha az egyház által eddig magáénak tartott jogokból, az állam rendes törvényes uton valami csekélységet visszaker — a mire az államnak az ellenséges magatartásu nemzetiségekkel szemben oly nagy szüksége van; és a mi által az egyház is nem hogy veszítene, de mint fentebb említém: a kor igényeinek megfelelő előhaladást nyer iskoláiban általa cseréül: ezért aggodalmaskodni épen nem lehet.

És aztán nem szabad figyelmen kívül hagyni azon fontos dolgot sem, hogy az egyháznak — mint első sorban üdvintézménynek — nem legelső, nem legszentebb érdeke az, hogy p. o. az állammal szemben teljesen független jogokat élvezzen-e vagy nem; ez csak másodrangu dolog, hanem a főczél, a miért Krisztus és az ő rendelése folytán apostolai az egyházat megalkották; az, hogy a kebelében élő tagok erkölcsi nemes hivatásuknak megfelelőleg éljenek, hogy tagjai igyekezzenek tiszta és szent élet gyakorlása s jótettek véghezvitele által Isten és felebaráti kötelmeiknek eleget tenni és hogy a kegyelmi eszközök buzgó felhasználása által munkálják földi s mennyei üdvöket s boldogságukat. Erre vannak igenis kötelezve az egyház tagjai a szentírás rendelése által. És mégis — fájdalom — főrendeltetését kezdi hova tovább szem elől téveszteni. Mert vajon hazánk kebelében van-e napjainkban buzgó egyházi élet, van-e kellő lelkesedés s melegség az egyház szent és magasztos

czéljainak megvalósítására. Valljuk meg őszintén, hogy e téren vajmi hátra vagyunk más nemzetekhez képest. Nálunk a belső élet, a belső melegség hiányzik, a mi épen nagy tetteket szülne s csodákat teremtene. — Jótékony intézeteink, léleknevelő irodalmi vállalatok, nemes czélu társulataink vajmi csekélyek. Épen a napokban olvasám, hogy a keresztyén ifjúsági társulatok száma monarchiánkban legkevesebb egész Európában. Bizony az eféle téren kellene nekünk teljes erőnkől buzgólkodnunk, s a nép vallásos, erkölcsi életére ezen uton hatnunk, mert különben gyászos és nagyon sajnos állapotok következnek népünkre, ezerszerte sajnosabbak, mint a középiskolai törvény következtében. — Nem ér semmit a legnagyobb szélsőségig vitt szabadság vagy autonomia sem, ha belső vallásos buzgóság, egyháziasság, krisztusi élet nem élte az egyház tagjait, míg ellenkezőleg kevesebb jogokkal is az állammal szemben, de valódi szent lelkesedéssel, benső hivatással, magas szándékunk és érdekeink iránt — csodákat mivelhetünk. — Vajha e térre fordítaná egyházunk és fordítaná annak vezérférfiai fő-fő figyelmüket, hogy a békés napokban pótolnánk ki a multaknak e téren elkövetett mulasztásait, a jövőre pedig építenénk maradandó alkotásokat, mindennek felett „élő kövekből” álló keresztyén egyházat.

Fekete Gyula,
ref. segédlelkész.

Haladás a theológiában.

(Folytatás.)

3. Végre lehet haladni a theológiában úgy is, ha a dogmatikai meghatározásoknál kellő tekintettel leszünk az arányosságra, vagy a perspektívára. A perspektiva ismerete a festészetben igen reális és a legfontosabb vivmány. Hasonlólag nem kevésbé reális és fontos vivmány volna a theológiára nézve is ismerni a többé és kevésbé biztost és fontosat a dogmák birodalmában. — Itt van tehát egy irány, mely felé haladhatunk: a theológiai perspektiva tanulmányozása. El kell hagynunk azt a rossz szokást, hogy minden tant, vagy dogmát, melyről azt hisszük, hogy kimutatható a szentírásból, egyenlő értékűnek és bizonyosságunkat tartunk s hozzá kell szoknunk, hogy tegyünk köztük különbséget és ezen különbségtételt tüntessük elő hitvallásainkban, kátéinkban és egyházi beszédeinkben is. — Ez fontos változásokat fog előidézni, mint péld. azt, hogy az evangélikus árminianusok és a kálvinisták közötti különbségeket nem feszegetik többé a hitvallásokban és még kevésbé a gyermekek számára készített kátékban, hanem a felsőbb iskolák tárgyai közé teszik át. Különbösen kétségtelenül igaz, hogy a keresztyén társadalomban már többen határozottan törekeznek elő ezen irányban, a mit főleg a szószékeken lehet tapasztalni. — Ritkán hallunk ma már olyan predikációt, mely a kálvinisták és az árminianusok közötti vitapontokat fejtegetné, hanem mindenütt a szabad evangéliumot hirdetik mindenneknek, mint a templomi szószék legmértöbb tárgyát. Ezen egészséges irány akkor jut el a maga végső céljához, ha a másodrendű dogmák kimaradnak a hitvallási könyvekből is.

A theológiai tanoknak, vagy dogmáknak két osztályba való elkülönítése a szerint, a mint fontosságukban és bi-

zonyosságukban első, vagy másodosztályúak, olyan feladat, melynek jogosságát Dr. Hodge is elismeri hallgatagul, mikor a megváltó tanok summájáról beszél. Kérdésbe lehet tenni, nem volna-e az haladás, ha meghatároznók, hogy mik alkotják a megváltó tanok summáját? Nincsen olyan hitvallás, a mely azt tűzné ki határozott céljául, hogy ezeket ismertesse meg s csak abstractio és generalisatio által lehet azok ismeretére eljutnunk. De ha egyszer eljutottunk ismeretökre, olyan haladást tettünk, a melyről érdemes beszélni. — De hogy lehet odáig eljutni? Egyes-egyedül szabad vitatkozás által, melynél a keresztyén tudat fejti meg azon problémát, hogy mi lényeges a hitre és mi nem lényeges, — azon keresztyén tudat, mely ha nem tehet is hiteles bizonyosságot a tanok igazsága felől, de ismeri azoknak relativ értékét. Tévedhet az és gyakran téved is ítéletében, de végre is az nyújtja minékünk a legfényesebb világosságot. Az egyház is helyesen, vagy helytelenül állapíthatja meg az alapgogmákat azon irányban, a mint többé-kevésbé evangéliumi irányu, még pedig nem pusztán dogmatikus és conventionalis értelemben ilyen irányu, hanem Jézus Krisztushoz hasonlólag lélekben, megosztván az ő hitét Isten kegyelmében és az ő, emberek iránti véghetetlenül gazdag szerelmét. A hitnek és szeretetnek evangéliumi szellemében meg van azon tapintat, hogy különbséget tud tenni az első és másodrendű, a centralis és a peripheralis között. — A hol nem élénk az evangéliumi szellem, ott bizonyos dogmatikai legalismus jut felszínre, melynek befolyása alatt az arányosságnak még érzéke is elvész s a lelket lebilincseli egy kidolgozott dogmarendszer, melynek minden egyes tételét egyenlően fontosnak tartják. De a hol az evangéliumi szellem lesz uralkodóvá, ott éleslátás és szabadság található. — A lényegi keresztyén igazság elfátyolozatlan arccal és nyitott szemmel jelenik meg előttünk és dicsőségének fényessége előtt elsápad a scholasticismus holdvilága. Krisztus tanítványai leszünk, kinek igája könnyű és megszabadulunk a rabbinismus súlyosan nyomó járma alól. „A hol az Urnak ama Lelke vagyon, ott vagyon a szabadság.”

A Krisztus és a kegyelem keresztyéni aerájának lelkébe való megkeresztelkedés a mi korunknak és az egész keresztyén egyháznak nagy szüksége. Ki kell tágulni szívünknek a hitben és a szeretetben, a keresztyéni nagylelkűségben, hogy szerencsésen megoldhassuk az újraegyesülés problémáját és — a minek ezzel együtt kell járnia, — a hitvallás restructióját. Szélesebb tani alapra fektetni az egyházaknak egységét, ez a mai kornak leg-sürgősebb követelménye, de a szűklelkű nézetek arra vezethetnek minket, hogy részleges megoldással is megelégszünk s hogy méltatlan eszközökkel akarunk elérni aránylag nem fontos célokat. Ezen felfogás szerint már a theologia haladása nem pusztán vitatárgy, hanem fontos gyakorlati mozzanat. — Ha az ilyen haladást nem tartjuk lehetségesnek és kívánatosnak, félni lehet, hogy egyházunk hajója szétzúzódik a sok szikla között.

Csiky Lajos.

(Folyt. köv.)

TÁRCZA

A lelkipásztori hivatásról.

— Zwingli. —

(Folytatás.)

Elsőben is tehát szóval kezdik, a hamis lelkipásztorok hogy az együgyűeket csalárd képek által megejtsék. S mégis hála Istennek, hogy így kezdik. Három vagy négy rendeletet is bocsátottak ki mostanában s mindegyikből kifelejtették az Isten ígérének komoly hirdetését ajánlani. S most egyszerre utólag állanak elő. Mi is ép úgy akarjuk — mondják — hogy az evangéliom hirdettessék. Előbb ajánlják az evangéliom prédikáltatását és azután e feltételekkel állanak elő mind amellet az atyák magyarázata és a hívők közérteleme szerint. Mily jó, hogy ezek az atyák léteztek, különben nem lenne megengedve Istennek, hogy az ő beszéde hirdettessék! Mert feltéve, hogy amaz atyák az Isten ígését írásban nem magyarázták volna: megengedtetnék-e ma annak prédikálása avagy nem? Ha az atyák mellőzésével helyesebben, tisztábban hirdethető az ige, miért kötik annak hirdetését az atyákhoz, midőn saját joghatározmányaikból tudhatják, hogy az atyák a szentírásnak és nem isten ígéje az atyáknak, van alárendelve?

Látnivaló tehát, hogy mindazok, kik a mi Urunk Jézus Krisztust mutogatják fel követeléseikben s mindennek daczára Krisztusban hitők tetteikben nem nyilvánul, csak is azért képmutatászkodnak, hogy lelkipásztoroknak látszassanak. Mert ha tetőtől talpig megfigyeled őket észreveheted farkaskörmeiket. Ez nem pusztán a magas rangu püspökökre vonatkozik, hanem általában minden püspökre vagyis lelkészre, a kiken csakhamar meglátszik, ha vajjon juhaik javára avagy saját konyhájok hasznára tanítanak; kik a pápista egyházat védelmezik sőt azt állítják, hogy ennek rendelése ép úgy megállhatnak, mint Istennek beszéde (a mégis csak iszonyu bálványimádás; mert ugyan, hogy lehet a teremtményt a teremtővel egyszínvonalra emelni?); a kik Krisztus szenvedését megsemmisítik, azt mondván, hogy az ember saját cselekedetei által is lehet boldog (a mi ha úgy volna: Krisztus hiába halt volna meg Gal. 2, 21.) De ők csalárdságban járnak; ők jól tudják, hogy minden ember kétségeskedik cselekedeteiben; ha pedig cselekedeteire támaszkodik, kénytelen önámításhoz folyamodni, hogy segítsen magán. Folyamodik tehát a papok és szerzetesekhez, hogy azok érette zolozsmákat mormogjanak; továbbá misetartásban és templomi pompában keres az ily ember menekülést. Mind ezek a hamis pásztoroknak a juhok tejét és gyapjútát jövedelmezik. Ez Krisztus következő szavaiban van kifejezve: „Gyümölcseikről ismeritek meg őket”, azaz tetteikből láthatjátok, hogy Isten iránti szeretetből avagy fősvénységéből legeltetik-e a juhokat. A pásztorok illetén megfigyelését ajánlja Krisztus minden keresztyénnek. Annakokáért a pápa hívei is engedjék meg, hogy az ember őket megbíralja, mi több — engedjék meg ezt a legeggyűbbnek is. Mert Krisztus ezeket a juhoknak azaz a gyülekezetnek mondja, Tehát az atyák, a pápákkal és püspökökkel egyetemben hagyák megbíraltatni magokat, hogy farkasok-e vagy pásztorok-e ők. És ha a gyülekezet őket farkasoknak nem pedig pásztoroknak ismerendi el: akkor óvakodjék tőlök, bármint tomboljanak is azok.

Továbbá Krisztus próbatétele szerint ez következik: minden jó fa jó gyümölcsöket terem: a megveszett fa pedig hitvány

gyümölcsöket terem. Nem teremhet a jó fa hitvány gyümölcsöket sem a megveszett fa jó gyümölcsöket nem teremhet. Valamely fa nem terem jó gyümölcsöt: kivágattatik és a tüzre vettetik. Azért az ő gyümölcseikről ismeritek meg őket. Itt meg kell jegyeznünk, miként korábban a valódi lelkipásztorról megjegyezve volt: hogy t. i. Isten ígében szorgalmatoskodjék, a szerint tanítson és önalkotta képmutatásban ne gyönyrködjék; azonképen a nép is ne emberileg kigondolt cselekedetek szerint ítélje őket, hanem azontettek szerint, melyeket Isten parancsolt. Mivel pedig mostanában a lelkipásztort nem ilyen eselekedetek szerint ítéli és becsülik meg, innen van az, hogy sokan tudatlanul így beszélnek: ime nem tartanak misét, nem tisztelik a képeket, nem adnak semmit a templomi énekekre és a bünbocsátásra; a szerzeteseknek, apácáknak és papoknak nem ajándékoznak és nem áldoznak többé; nem adnak semmit asszonyaink imádságára stb. De ha tudnák, hogy a fizetett misék Isten előtt iszonyuság és hogy Istennek élőlképeit a szegény keresztyéneket, nem pedig a fából és kőből csinált bálványszobrokat kellene felruházni Istennek dicsőségére és hogy Istennek lélekben és igazságban imádása a legkedvesebb ének Isten előtt, nem pedig az értelmetlen ujjongás; hogy a bünbocsátó levél minden bünökre felszabadító levél volt: mert annak alapján lopás, rablás, háboruzás, elárulás, sőt a legiszonyobb gonoszságok követték el; sőt ha tudnák mily káros az, hogy a keresztyén-ségben oly számos tétlen papok, szerzetesek és apácák vannak, mivel azok rendesen mindennemű féltelenségnek és kéjtelenségnek szülő okai; s ha gondolóra vennék, hogy egy halandó cselekedete sem tehető elébe a másikénak, csak is egyedül a mi urunk Jézus Krisztusé, a valóságos istenemberé; és hogy szüz Máriára nézve nem az a legnagyobb megtiszteltetés, ha magas falakat építenek és a plébános urak szép lovakon lovagolnak, szép asszonyoknál ebédelnek, hanem hogy azoknak, kik az ő fiában hisznek, segély nyujtassék és a magas kőfalak építésére fordított költségeket, inkább szegény sorsu nők és leányok ártatlanságának megóvására kellene felhasználni, mennyiben azokat a nyomor veszélybe sodorhatja; — igen, ha a tudatlanok mindezt tudnák, mik a keresztyéni cselekedetek: bizonyára ilyenekből ismernék fel a lelkipásztort. — Legyen különben a pásztor fősvény, parázna, iszákos, kártyajátékos; ha sok misézés és ruházatban való külső látszat által istenfélőnek mutatkozik: akkor az együgyű juhok mindjárt pásztornak nézik őt, pedig tulajdonképen ragadozó farkas ő.

Mi módon jellemzi Pál apostol az igazi püspököt azaz lelkészt Tit. 1. és I. Tim. 3. részében: azt mindeddig elhallgattam, hogy a fény mellett a sötétséget, a valódi lelkipásztor mellett a hamisat megismerjük. „Szükség a püspöknek vagyis lelkésznek — úgy mond Pál apostol — feddhetetlennek lenni, egy feleségű férfinak, vigyázónak, józannak, megékesítettnek, gazdálkodónak, a tanításra alkalmatosnak. Nem bor mellett ülőnek, nem verekedőnek, nem nyereség rutul kívánójának; hanem mértékletesnek, idegennek a harcizólástól, idegennek a fősvénységtől. Ki az ő házában jól tudjon előljárni, ki az ő megzatit engedelmességben tartsa minden tisztességgel egyben. A püspöknek feddhetetlennek kell lenni, úgy mint Isten sáfárának, nem vakmerőnek az ő maga értelmében, nem haragosnak, nem részegesnek, nem verekedőnek, nem nyereség undokul kívánójának: hanem gazdálkodónak, jóknak szeretőjőknek, mértékletesnek, igaznak, szentnek, maga tisztelőnek.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Pénzkölcsönzési szabályok

a tiszántuli ev. ref. egyházkerület közvetlen felügyelete és intézkedése alatt álló pénztárakból Debreczenben.

Az egyháza k n a k adandó kölcsönre nézve:

I. Megkivántatik minden kérvényeknél az illető esperes indokolt beleegyezése.

II. A biztosíték az egyházakon könnyítés végett, kétféleképen mutattatik ki és teljesíthetők; nevezetesen:

A) A vagyonos, jelesen a kívánt kölcsönt szántó és kaszáló földekben háromszorosan, most már kétszeresen fedezni tudó egyházak mutathatnak ki olyan biztosítékot, a milyen magán földbirtokosokra nézve előírva van. — Ezen esetben:

a) előmutatandó a telekkönyvi kivonat,

b) annak esperesi bizonyítása, hogy a kimutatott földbirtok nem az egyházi tisztviselők díjazásául szolgál, hanem az egyháznak szabad rendelkezésére álló vagyona,

c) birói becsü becsértékben,

d) a kötelezvénynek az egyházi közgyűlésből e végett felhatalmazott képviselő egyén által aláírása és az egyház pecsétje,

e) a kötelezvénynek az egyház költségén betábláztatása.

B) Azon egyházak, melyek vagy nem akarják a közvagyonot betábláztatással terhelni és az A) alatti móddal járó költségeket viselni, vagy nem birnak a kért kölcsönt fedező egyházi birtokkal:

a) ha valamelyik egyház közös földet, bár nem elegendő mennyiségűt birna. esperesi bizonyítvánnyal igazolja ennek mennyiségét, az egyház nevében állását és a helybeli folyó ár szerinti becsértékét.

Ily esetben a kötelezvényt a tehetős egyháztagok oly kettős minőségben írják alá, hogy egy részről, mint az egyház képviselői, az egyház közvagyonát és jövedelmét lekötik, másrészeről mint magán egyének is saját vagyonukkal egyenes adósokként egyetemlegesen köteleztetnek. Ily esetben betáblázás nem szükséges.

b) Ha pedig a kérelmező egyháznak vagy igen kevés, vagy épen semmi szabad rendelkezés alatt álló vagyona nincs:

aa) előmutandó az illető esperesnek arról bizonyítványa, hogy milyen népszerűségű a folyamodó egyház, és az egyháztanács tagjainak, ezen kívül a kölcsönfelvételhez járulni akaró tanácsnokivülieknek, a helyben levő akár telekkönyv, akár más hasonló földkönyv szerint, mennyi szántó és kaszáló földjük és egy holdnak folyó ára egyre-másra mennyit tesz.

bb) a kötelezvény a presbiteriumnak legalább $\frac{3}{4}$ -e által aláírandó egyetemleges köteleztetéssel, néhány tehetősebb egyén pedig a presbiteriumon kívül is $\frac{1}{4}$ -nek megfelelő számban és értékben szinte aláírni tartozván. — Ily esetben betáblázás nem kívántatik.

A hol egyesek jótállása szolgál alapul, azon egyházaktól megkivántatik, hogy tartozásukat évenként 10%-jával törleszszék.

III. A kölcsönkötelezvénynek tartalmaznia kell:

a) A kölcsönnek az illető pénztárból felvételének, s annak mint világos adósságnak elismerését.

b) Ha többen vannak az adósok, vagy kész fizető kezesek is vannak, ezeknek egyetemleges kötelezettségét.

c) A kikötött kamatnak félévenként előre fizetését.

d) Ha házra adatik kölcsön, annak éghető részeinek tüzkár ellen adós által folytonos biztosítását s a biztosítási okmányok, illetve a biztosítási díjnyugtának a kamat fizetések alkalmával, felmutatása kötelezettségét és a biztosított összegről, a hitelező pénztár javára lemondást.

e) A kölcsöntőke s kikötött kamatja és a per végrehajtási és egyéb költségek biztosítására szolgáló összeg (ovadék) erejéig, a zálogjognak a meghatározott rangsorozatban adós költségén a hitelező pénztár javára bekebelezése kötelezettségét.

f) A kölcsönnek egyszerű felmondásra, részben, vagy egészben a felmondástól hat hónapi határidőben visszafizetése kötelezettségét.

g) Ha adós kívánja a kölcsönt egészben vagy részben visszafizetni, köteles ezt hat hónappal előre bejelenteni.

h) Valamint adós teljesíti a kötelezvény kiállítását s bekebelezése költségeit és a bekebelezési kincstári illetéket, ugy a kölcsön visszafizetése után nyerendő kitörlési engedély bélyegdíját is adós viseli és a zálogjog kitöröltetését adós eszközli.

i) A kölcsön visszafizetése forgalomban levő jó értékű pénzben történik.

k) Bármelyik kötelezettségnek nem teljesítése esetében a kölcsön felmondottnak, lejártuak tekintetik s összes járulékaival együtt behajtatik.

l) Adósok, s ha kezesek vannak, ezek is alávetik magukat és jogutódaikat a Debreczenben székelő bíróság előtt indítható sommásuti pernek.

136. szám. Megállapítottak a tavaszi egyházkerületi közgyűlés által.

Különfélék.

Püspökválasztás. A dunamelléki ev. ref. egyházkerület püspökévé 28 szótöbbséggel Szász Károly cultusminiszteri tanácsos ur választatott meg. — A nagy nevű szónok, kitűnő tudós, egyháza érdekeiért buzgólkodó férfiú méltó helyet foglal el a püspöki karban, sok reményeink és várakozásaink fűződnek hozzá. Adja a gondviselés, hogy mindazok teljesejjenek!

Lelkészválasztás. A majtisi ev. ref. egyház (Szatmármegyében) múlt hó 25-én lelkészeül választotta Varga Lajos szép készültségű és költői eszű szatmári segédlelkészt. — Kémeren (szilágyszolnoki egyházmegye) Erős Lajos volt debreczeni senior, jelenleg földesi segédlelkész választatott meg; hasonlólag egy alaposan képzett, nemes jellemű ifju ember. — A pocsaji ev. ref. gyülekezet pedig Kabára távozó lelkésze, Dávidházy János helyébe, folyó június hó 2-án Bélteki Lajos tordai időközi lelkészt, e szelid lelkű s jó képzettségű férfit egyhangulag választotta meg lelkészévé. — Mindhárom választás eredménye felett teljes az örömünk, fogadják mindnyájan jó kívánatainkat!

A kegyelet szép ténye. Özv. Tompa Károlyné, szül. Gáti Ágnes asszony Maros-Vásárhelyről 200 frt alapítványt tett a debreczeni ev. ref. egyháznál szegény leánygyermek segélyezésére. A 93 éves aggnő, ki itt Debre-

T A R C Z A

A lelkipásztori hivatásról.

— Z w i n g l i . —

(Folytatás.)

Elsőben is tehát szóval kezdik, a hamis lelkipásztorok hogy az együgyűeket csalárd képek által megejtsék. S mégis hála Istennek, hogy így kezdik. Három vagy négy rendeletet is boesátottak ki mostanában s mindegyikből kifejtették az Isten igéjének komoly hirdetését ajánlani. S most egyszerre utólag állanak elő. Mi is ép úgy akarjuk — mondják — hogy az evangéliom hirdettessék. Előbb ajánlják az evangéliom prédikáltatását és azután e feltételekkel állanak elő mind amellet az atyák magyarázata és a hívők közértelme szerint. Mily jó, hogy ezek az atyák léteztek, különben nem lenne megengedve Istennek, hogy az ő beszéde hirdettessék! Mert feltéve, hogy amaz atyák az Isten igéjét írásban nem magyarázták volna: megengedtetnék-e ma annak prédikálása avagy nem? Ha az atyák mellőzésével helyesebben, tisztábban hirdethető az ige, miért kötik annak hirdetését az atyákhoz, midőn saját joghatározmányaikból tudhatják, hogy az atyák a szentírásnak és nem isten igéje az atyáknak, van alárendelve?

Látnivaló tehát, hogy mindazok, kik a mi Urunk Jézus Krisztust mutogatják fel követeléseikben s mindennek daczára Krisztusban hitők tetteikben nem nyilvánul, csak is azért képmutatászkodnak, hogy lelkipásztoroknak látszassanak. Mert ha tetőtől talpig megfigyeled őket észreveheted farkaskörmeiket. Ez nem pusztán a magas rangu püspökökre vonatkozik, hanem általában minden püspökre vagyis lelkészre, a kiken csakhamar meglátszik, ha vajjon juhaik javára avagy saját konyhájok hasznára tanítanak; kik a pápista egyházat védelmezik sőt azt állítják, hogy ennek rendelkezései ép úgy megállhatnak, mint Istennek beszéde (a mégis csak iszonyu bálványimádás; mert ugyan, hogy lehet a teremtményt a teremtővel egyszínvonalra emelni?); a kik Krisztus szenvedését megsemmisítik, azt mondván, hogy az ember saját cselekedetei által is lehet boldog (a mi ha úgy volna: Krisztus hiába halt volna meg Gal. 2, 21.) De ők csalárdságban járnak; ők jól tudják, hogy minden ember kétségeskedik cselekedeteiben; ha pedig cselekedeteire támaszkodik, kénytelen önámításhoz folyamodni, hogy segítsen magán. Folyamodik tehát a papok és szerzetesekhez, hogy azok érette zolozsmákat mormogjanak; továbbá misetartásban és templomi pompában keres az ily ember menekülést. Mind ezek a hamis pásztoroknak a juhok tejét és gypajját jövedelmezik. Ez Krisztus következő szavaiban van kifejezve: „Gyümölcsöikről ismeritek meg őket”, azaz tetteikből láthatjátok, hogy Isten iránti szeretetből avagy fősvénységből legeltetik-e a juhokat. A pásztorok ilyenén megfigyelését ajánlja Krisztus minden keresztyénnek. Annakokáért a pápa hivei is engedjék meg, hogy az ember őket megbirálja, mi több — engedjék meg ezt a legeggyűbbnek is. Mert Krisztus ezeket a juhoknak azaz a gyülekezetnek mondja, Tehát az atyák, a pápákkal és püspökökkel egyetemben hagyák megbiráltatni magokat, hogy farkasok-e vagy pásztorok-e ők. És ha a gyülekezet őket farkasoknak nem pedig pásztoroknak ismeri el: akkor óvakodjék tőlök, bármint tomboljanak is azok.

Továbbá Krisztus próbatétele szerint ez következik: minden jó fa jó gyümölcsöket terem: a megveszett fa pedig hitvány

gyümölcsöket terem. Nem teremhet a jó fa hitvány gyümölcsöket sem a megveszett fa jó gyümölcsöket nem teremhet. Valamely fa nem terem jó gyümölcsöt: kivágattatik és a tüzre vettetik. Azért az ő gyümölcseikről ismeritek meg őket. Itt meg kell jegyeznünk, miként korábban a valódi lelkipásztorról megjegyezve volt: hogy t. i. Isten igéjében szorgalmatoskodjék, a szerint tanítson és önalkotta képmutatásban ne gyönyrködjék; azonképen a nép is ne emberileg kigondolt cselekedetek szerint ítélje őket, hanem azon tettek szerint, melyeket Isten parancsolt. Mivel pedig mostanában a lelkipásztort nem ilyen cselekedetek szerint ítélük és becsülük meg, innen van az, hogy sokan tudatlanul így beszélnek: ime nem tartanak misét, nem tisztelik a képeket, nem adnak semmit a templomi énekekre és a bünbocsátásra; a szerzeteseknek, apácák-nak és papoknak nem ajándékoznak és nem áldoznak többé; nem adnak semmit asszonyaink imádságára stb. De ha tudnák, hogy a fizetett misék Isten előtt iszonyuság és hogy Istennek élőképeit a szegény keresztyéneket, nem pedig a fából és kőből csinált bálványszobrokat kellene felruházni Istennek dicsőségére és hogy Istennek lélekben és igazságban imádása a legkedvesebb ének Isten előtt, nem pedig az értelmetlen ujjongás; hogy a bünbocsátó levél minden bünökre felszabadító levél volt: mert annak alapján lopás, rablás, háboruzás, elárulás, sőt a legiszonyosabb gonoszságok követték el; sőt ha tudnák mily káros az, hogy a keresztyénységben oly számos tétlen papok, szerzetesek és apácák vannak, mivel azok rendesen mindennemű féktelenségnek és kéjelgésnek szülő okai; s ha gondolóra vennék, hogy egy halandó cselekedete sem tehető elébe a másikénak, csak is egyedül a mi urunk Jézus Krisztusé, a valóságos istenemberé; és hogy szüz Máriára nézve nem az a legnagyobb megtiszteltetés, ha magas falakat építenek és a plébános urak szép lovakon lovagolnak, szép asszonyoknál ebédelnek, hanem hogy azoknak, kik az ő fiában hisznek, segély nyujtassék és a magas köfalak építésére fordított költségeket, inkább szegény sorsu nők és leányok ártatlanságának megóvására kellene felhasználni, mennyiben azokat a nyomor veszélybe sodorhatja; — igen, ha a tudatlanok mindezt tudnák, mik a keresztyéni cselekedetek: bizonyára ilyenekből ismernék fel a lelkipásztort. — Legyen különben a pásztor fősvény, parázna, iszákos, kártyajátékos; ha sok misézés és ruházatban való külső látszat által istenfélőnek mutatkozik: akkor az együgyű juhok mindjárt pásztoroknak nézik őt, pedig tulajdonképen ragadozó farkas ő.

Mi módon jellemzi Pál apostol az igazi püspököt azaz lelkészt Tit. 1. és I. Tim. 3. részében: azt mindaddig elhallgattam, hogy a fény mellett a sötétséget, a valódi lelkipásztor mellett a hamisat megismerjük. „Szükség a püspöknek vagyis lelkésznek — úgy mond Pál apostol — feddhetetlennek lenni, egy feleségű férfinak, vigyázónak, józannak, megékesítettnek, gazdálkodónak, a tanításra alkalmasnak. Nem bor mellett ülőnek, nem verekedőnek, nem nyereség rutul kívánójának; hanem mértékletesnek, idegennek a harcizólástól, idegennek a fősvénységtől. Ki az ő házában jól tudjon előljárni, ki az ő megzatit engedelmisségben tartsa minden tisztességgel egyben. A püspöknek feddhetetlennek kell lenni, úgy mint Isten sáfárának, nem vakmerőnek az ő maga értelmében, nem haragosnak, nem részegesnek, nem verekedőnek, nem nyereség undokul kívánójának: hanem gazdálkodónak, jóknak szeretőjőknek, mértékletesnek, igaznak, szentnek, maga tisztetőnek.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Pénzkölcsönzési szabályok

a tiszántuli ev. ref. egyházkerület közvetlen felügyelete és intézkedése alatt álló pénztárakból Debreczenben.

Az egyháza k n a k adandó kölcsönre nézve:

I. Megkivántatik minden kérvényeknél az illető esperes indokolt beleegyezése.

II. A biztosíték az egyházakon könnyítés végett, kétféleképen mutattatik ki és teljesíthetők; nevezetesen:

A) A vagyonos, jelesen a kívánt kölcsönt szántó és kaszáló földekben háromszorosan, most már kétszeresen fedezni tudó egyházak mutathatnak ki olyan biztosítékot, a milyen magán földbirtokosokra nézve előírva van. — Ezen esetben:

a) előmutatandó a telekkönyvi kivonat,

b) annak esperesi bizonyítása, hogy a kimutatott földbirtok nem az egyházi tisztviselők díjazásául szolgál, hanem az egyháznak szabad rendelkezésére álló vagyona,

c) birói becsü becsértékben,

d) a kötelezvénynek az egyházi közgyűlésből e végett felhatalmazott képviselő egyén által aláírása és az egyház pecsétje,

e) a kötelezvénynek az egyház költségén betáblázatása.

B) Azon egyházak, melyek vagy nem akarják a közvagyonot betáblázattal terhelni és az A) alatti móddal járó költségeket viselni, vagy nem bírnak a kért kölcsönt fedező egyházi birtokkal:

a) ha valamelyik egyház közös földet, bár nem elegendő mennyiségűt bírna. esperesi bizonyítvánnyal igazolja ennek mennyiségét, az egyház nevén állását és a helybeli folyó ár szerinti becsértékét.

Ily esetben a kötelezvényt a tehetős egyháztagok oly kettős minőségben írják alá, hogy egy részről, mint az egyház képviselői, az egyház közvagyonát és jövedelmét lekötik, másrészeről mint magán egyének is saját vagyonukkal egyenes adósokként egyetemlegesen köteleztetnek. Ily esetben betáblázás nem szükségeltetik.

b) Ha pedig a kérelmező egyháznak vagy igen kevés, vagy épen semmi szabad rendelkezés alatt álló vagyona nincs:

aa) előmutandó az illető esperesnek arról bizonyítványa, hogy milyen népességű a folyamodó egyház, és az egyháztanács tagjainak, ezen kívül a kölcsönfelvételhez járulni akaró tanácsönkivülieknek, a helyben levő akár telekkönyv, akár más hasonló földkönyv szerint, mennyi szántó és kaszáló földjük és egy holdnak folyó ára egyre-másra mennyit tesz.

bb) a kötelezvény a presbiteriumnak legalább $\frac{3}{4}$ -e által aláírandó egyetemleges köteleztetéssel, néhány tehetősebb egyén pedig a presbiteriumon kívül is $\frac{1}{4}$ -nek megfelelő számban és értékben szinte aláírni tartozván. — Ily esetben betáblázás nem kívántatik.

A hol egyesek jótállása szolgál alapul, azon egyházaktól megkivántatik, hogy tartozásukat évenként 10%-jával törleszszék.

III. A kölcsönkötelezvénynek tartalmaznia kell:

a) A kölcsönnek az illető pénztárból felvételének, s annak mint világos adósságnak elismerését.

b) Ha többen vannak az adósok, vagy kész fizető kezesek is vannak, ezeknek egyetemleges kötelezettségét.

c) A kikötött kamatnak félevenként előre fizetését.

d) Ha házra adatik kölcsön, annak éghető részeinek tüzkár ellen adós által folytonos biztosítását s a biztosítási okmányoknak, illetve a biztosítási díjnyugtának a kamat fizetések alkalmával, felmutatása kötelezettségét és a biztosított összegről, a hitelező pénztár javára lemondást.

e) A kölcsöntöke s kikötött kamatja és a per végrehajtási és egyéb költségek biztosítására szolgáló összeg (ovadék) erejéig, a zálogjognak a meghatározott rangsorozatban adós költségén a hitelező pénztár javára bekebelezése kötelezettségét.

f) A kölcsönnek egyszerű felmondásra, részben, vagy egészben a felmondástól hat hónapi határidőben visszafizetése kötelezettségét.

g) Ha adós kívánja a kölcsönt egészben vagy részben visszafizetni, köteles ezt hat hónappal előre bejelenteni.

h) Valamint adós teljesíti a kötelezvény kiállítására s bekebelezése költségeit és a bekebelezési kincstári illetéket, ugy a kölcsön visszafizetése után nyerendő kitorlési engedély bélyegdíját is adós viseli és a zálogjog kitoröltetését adós eszközli.

i) A kölcsön visszafizetése forgalomban levő jó értékű pénzben történik.

k) Bármelyik kötelezettségnek nem teljesítése esetében a kölcsön felmondottnak, lejártnak tekintetik s összes járulékaival együtt behajtatik.

l) Adósok, s ha kezesek vannak, ezek is alávetik magukat és jogutódaikat a Debreczenben székelő bíróság előtt indítható sommásuti pernek.

136. szám. Megállapítottak a tavaszi egyházkerületi közgyűlés által.

Különfélék.

Püspökválasztás. A dunamelléki ev. ref. egyházkerület püspökévé 28 szótöbbséggel Szász Károly cultusminiszteri tanácsos ur választatott meg. — A nagy nevű szónok, kitünő tudós, egyháza érdekeiért buzgólkodó férfiu méltó helyet foglal el a püspöki karban, sok reményeink és várakozásaink fűződnek hozzá. Adja a gondviselés, hogy mindazok teljesedjenek!

Lelkészválasztás. A majtisi ev. ref. egyház (Szatmármegyében) mult hó 25-én lelkészeül választotta Varga Lajos szép készütségű és költői eszű szatmári segédlelkészt. — Kémeren (szilágyszolnoki egyházmegye) Erős Lajos volt debreczeni senior, jelenleg földesi segédlelkész választatott meg; hasonlólag egy alaposan képzett, nemes jellemű ifju ember. — A pocsaji ev. ref. gyülekezet pedig Kabára távozó lelkésze, Dávidházy János helyébe, folyó junius hó 2-án Bélteki Lajos tordai időközi lelkészt, e szelid lelkű s jó képzettségű férfit egyhangulag választotta meg lelkészévé. — Mindhárom választás eredménye felett teljes az örömünk, fogadják mindnyájan jó kívánatainkat!

A kegyelet szép ténye. Özv. Tompa Károlyné, szül. Gáti Ágnes asszony Maros-Vásárhelyről 200 frt alapítványt tett a debreczeni ev. ref. egyháznak szegény leánygyermek segélyezésére. A 93 éves aggnő, ki itt Debre-

czenben nevelkedett, kegyeletes visszaemlékezéssel küldötte meg ez összeg pénzt Debreczenre és ennek intézményeire. Testvére Gáti Gábor szintén tett egy alapítványt még 1835 ben a rokonok, ilyenek nem létében Erdélyből jött tanulók, azután Szatmár és Ugocsa megyebeli lelkipásztorok jó igyekezetü és erkölcsü gyermekei számára a debreczeni főiskolában; melynek tőkéje jelenleg már 840 frt. Ebből évenként 42 frt évi ösztöndíj adatik ki.

Iskolai osztály s érettségi bizonyítványok bélyegzése tárgyában a vallás- és közoktatási miniszter folyó évi ápril 30-ról 16,054. sz. a. kibocsátott intézvényében elrendeli, hogy a bélyegezésnek csaknem általánosan követett azon módja, mely szerint a bélyeg a bizonyítvány egyik sarkára ragasztatván, az intézet festékes pecsétével átütetik, nem felel meg a bélyeg- és illetéki törvények s törvényesített szabályok követelményeinek, tehát jövőre a bélyegköteles okiratra a megfelelő bélyeg úgy illesztessék fel, hogy az irat szövegének legalább egy sora, nem pedig az irat czime a bélyegjegy alsó színes részére keresztül irassék; figyelve arra is, hogy a bizonyítványra a kiállítás után utólag felragasztott bélyegjegy nem létezőnek tekintetik s így bírság alá vonható. Végre az intézetekhez beadott folyamodványokra illesztett vagy illesztendő bélyegjegyek hivatalos pecséttel — stampiglio — való átütése mellett egyszersmind az egyes bélyegjegyek felső részén az albélyegzés napja, tentával szinte rájegyeztessék.

Közvizsgálatok rendje a dunántúli reform. egyházkerület pápai főiskolájában az 1883-84-dik iskolai év végén.

Május 23 és 24-én a nagy teremben egész nap: a 8-dik osztály tantárgyaiból. 26, 27, 28, 29 és 30-án írásbeli érettségi vizsgálat.

Junius 15-én d. u. 4 órakor: az ifjusági önképző-kör örömmünnepe; a gymnasztika téren d. u. 6 órakor: gymnasztika vizsgálat. — 16-án a nagy teremben a 7-dik osztály tantárgyaiból; a közép teremben a 2-ik osztály tantárgyaiból; a kis teremben a IV. éves papnövendékek vizsgálat; a rajzteremben első alapvizsgálat. — 17-én a nagy teremben a 7-dik osztály tantárgyaiból; a közép teremben az 1-ső osztály tantárgyaiból; a kis teremben a III. éves papnövendékek vizsgálat; a rajzteremben a második alapvizsgálat. — 18-án a nagy teremben a 6-dik osztály tantárgyaiból; a közép teremben a 3-dik osztály tantárgyaiból; a kis teremben a II. éves papnövendékek vizsgálat; a rajzteremben a jog- és államtudományi államvizsgálat. — 19-én a nagy teremben az 5-dik osztály tantárgyaiból; a közép teremben a 4-dik osztály tantárgyaiból; a kis teremben a I. éves papnövendékek vizsgálat. — 20-án a rajzteremben délelőtt: az első és 3-ad éves tanítónövendékek vizsgálat; Ugyanott délután: a 2-od éves tanítójelöltek vizsgálat. — 20-án egész nap: a gymnasiumi magántanulók vizsgálat. — 21-én egész nap: a gymnasiumi s tanító-képző intézeti magántanulók vizsgálat. — 23, 24, 25, 26, 27-én szóbeli érettségi vizsgálat.

Ezen vizsgálatokra a főiskola nagyérdemü előjáróit és kegyes pártfogóit, az igen tisztelt szülőket és tanúgybáratokat tisztelettel meghívja az igazgatóság.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a bihari ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet bihari egyház lelkészi állomására.

1. Készpénz 42 frt.
2. Buza 26 köböl, 4 frttal számítva értéke 104 frt.
3. Hat szekér széna = 48 frt.
4. Tüzifa 8 öl = 96 frt.
5. Egy darab hizott sertés, értéke 50 frt.
6. Fütteni való szalma 4 öl = 40 frt.
7. Egy mázsa só = 7 frt.
8. Két köblös tavaszföld, az egyház veszi, szántja, értéke 16 frt.
9. 12 öregcseber bor, a lelkész hordójába szürve = 60 frt.
10. 80 hold és 227 öl föld; holdja 1100 öllel számítva. Ebben foglaltatik 8 hold és 227 öl kaszálló. A régi időben is meglevő földtől az adót az egyház fizeti; a tagosítás alkalmával nyert föld többlettől pedig a lelkész. E föld jövedelme 500 frt.
11. Stóla s kiadványokból való jövedelem = 150 frt.

Összes érték: 1113 frt.

A pályázati kérvények az 1884. évi junius hó 26-dik napjáig, Gaál Imre egyházmegyei espereshez Nagy-Kerekibe (Biharmegye) intézendők. Debreczen, 1884. május 29.

Révész Bálint, püspök.

Pályázat

a mező-gyáni ev. ref. lelkészi állomásra.

Évi fizetés 105 frt 60 kr készpénz; 42 köböl kétszeres buza, zab ugyanannyi; 19¹/₄ hold szántóföld, melyből 13¹/₄ hold három fordulóba lévőt az egyház munkáltat, 6-ot pedig a lelkész; 20 hold kaszálló; 16 hold közös legelőbeli illetőség; 6 öl tüzifa; egy mázsa só; 20 köböl buza megörlése; stóla 1500 lélek után.

Az egész érték mintegy 850 frtra lévén becsülhető, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület határozata szerint harmadik osztályu.

A pályázati felszerelt kérvények f. év junius hó 30-ig Nagy Dániel espereshez Komádiba — Biharmegye — küldendők.

Debreczen, 1884. május 31.

Révész Bálint, püspök.